

HELSINGIN YLIOPISTO
VALTIOTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
KRIMINOLOGIAN JA OIKEUSPOLITIIKAN INSTITUUTTI

KATSAUKSIA 31/2018

SUOMALAISET VÄKIVALLAN JA
OMAISUUSRIKOSTEN KOHTEENA
2017 – KANSALLISEN
RIKOSUHRITUTKIMUKSEN
TULOKSIA

PETRI DANIELSSON & MATTI NÄSI

Julkaisija Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti

PL 24, Unioninkatu 40
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Sarja Katsauksia 31/2018

ISBN ISBN 978-951-51-0658-2 (pdf)
ISSN 2342-7779 (verkkajulkaisu)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
1 Tutkimuksen tausta	2
2 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuminen.....	3
3 Väkivallan pelko	16
4 Omaisuusrikosten kohteeksi joutuminen.....	19
Kirjallisuus	23
Liitteet.....	25

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa esitetään Kansalliseen rikosuhritutkimukseen (KRT) perustuvia tietoja uhkailujen, fyysisen väkivallan sekä omaisuusrikosten kohteeksi joutumisesta sekä väkivallan pelosta vuosina 2012–2017. Kansallinen rikosuhritutkimus on nimetön, 15–74-vuotiaille suunnattu kysely, johon vastasi vuonna 2017 yhteensä 6 222 Suomessa vakituisesti asuvaa henkilöä.

- Vuonna 2017 kuusi prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista oli joutunut läimäisyyn tai sitä vakavamman väkivallan kohteeksi. Nuoret kokivat fyysistä väkivaltaa selvästi vanhempia ikäryhmiä enemmän. Fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus oli samalla tasolla kuin edellisenä vuotena.
- Uhkailua kokeneita oli 10 prosenttia vastaajista. Uhkailua kokeneiden osuus oli samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.
- Naiset olivat kokeneet miehiä useammin lievää väkivaltaa, mutta vakavammassa väkivallan muodoissa miesten ja naisten välillä ei ollut eroa.
- Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi oli joutunut neljä prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista. Osuus oli edellisvuosien tasolla.
- Naiset kokivat väkivaltaa useimmin työtehtävissään ja omassa kodissaan, miehet julkisilla paikoilla.
- Työtehtävissä kohdattujen uhkailu- ja väkivaltatilanteiden esiintyvyys on lisääntynyt sekä miehillä että naisilla. Tilanteet, joissa tekijä on puolittutu tai tuntematon, ovat niin ikään lisääntyneet sekä miesten että naisten osalta.
- 33 prosenttia 15–74-vuotiaista ilmoitti pelänneensä väkivallan uhriksi joutumista iltaisin kodin ulkopuolella. Katuväkivaltaa pelänneiden osuus on noussut vuodesta 2014 noin kuusi prosenttiyksikköä.
- Työpaikalla tapahtuvaa väkivaltaa oli pelännyt 16 prosenttia vastaajista. Työpaikkaväkivallan pelko on lisääntynyt noin kolme prosenttiyksikköä vuodesta 2014.
- Noin 15 prosenttia vastaajista ilmoitti välttävänsä jotakin kotinsa lähellä olevaa aluetta väkivallan uhan vuoksi. Osuus oli edellisvuosien tasolla. Välttämiskäyttäytyminen oli selvästi yleisempää kaupunkimaisissa kunnissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla.
- Polkupyörävarkaudet ja autoihin kohdistuneet vahingonteot olivat yleisimmät kotitalouksien omaisuuteen kohdistuneet rikokset. Kotitalouteen kohdistuvien omaisuusrikosten yleisyys oli samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.
- Tavarain tai palvelun ostamisen yhteydessä tapahtuneesta huijaamisesta ilmoitti aiempaa useampi, noin 6 prosenttia vastaajista. Myös maksukorttipestosten ja identiteettivarkauden uhriksi joutuneiden osuus oli korkeampi kuin aikaisempina vuosina.

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Rikostilastot ja muut viranomaislähteet kuvaavat väkivallan ja muiden rikosten yleisyyttä puutteellisesti, koska vain osa rikoksista tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. Rikoksista ilmoittaminen voi riippua muun muassa siitä, määrittävätkö ihmiset heihin kohdistuneet teot rikoksiksi ja haluavatko he, että tekijä joutuu teostaan vastuuseen. Viranomaisilastot kuvaavat varsin luotettavasti esimerkiksi vakavaa väkivaltaa, mutta lievän väkivallan ilmitulo on paljon sattumanvaraisempaa. Myös viranomaiskontrollin teho ja suuntautuminen sekä lainmuutokset vaikuttavat tekojen ilmituloon ja tilastoitumiseen.

Viranomaislähteisiin liittyvien rajoitteiden vuoksi on tärkeää saada poliisi- ja tuomioistuintilastoista riippumatonta ja niitä täydentävää tietoa rikollisuudesta ja kansalaisten turvallisuudesta. Eräs keino tällaisen tiedon tuottamiseen ovat kyselymenetelmiin perustuvat tutkimukset. Niiden avulla voidaan tuottaa kontrollijärjestelmästä riippumatonta tietoa väkivallantekojen ja uhkailun yleisyydestä väestötasolla, sekä saada tietoja sellaisista teonpiirteistä, joita ei kirjata virallistilastoihin. Lisäksi kyselyissä voidaan selvittää myös koettua turvallisuutta, kuten sitä, miten suureksi huolenaiheeksi ihmiset kokevat väkivallan ja muun rikollisuuden elinympäristössään.

Suomessa uhritutkimuksia on tehty 1970-luvulta alkaen ja systemaattisesti vuoden 1980 jälkeen (Heiskanen 2002; Sirén ym. 2010). Tässä raportissa esitetään uudistetun Kansallisen rikosuhritutkimuksen (KRT) tuloksia (suunnittelusta ks. Sirén 2011). Kyseessä on järjestyksessään kuudes Kansallinen rikosuhritutkimus, joka on toteutettu yhdenmukaisin menetelmin vuosina 2012–2017. Tässä raportissa esitettävät tiedot ovat peräisin vuoden 2017 tutkimuksesta ja aikasarjojen osalta vuosien 2012–2017 tutkimuksista (vuosien 2012–2016 tuloksista ks. Sirén ym. 2013; Danielsson ym. 2014; Danielsson & Salmi 2015; Danielsson & Kääriäinen 2016; Danielsson & Kääriäinen 2016).

Tutkimuksen aineisto kerättiin posti- ja internet-kyselynä syksyn 2017 aikana. Raportissa esitettävät tiedot koskevat 15–74-vuotiaiden, Suomessa pysyvästi asuvien henkilöiden kokemaa väkivaltaa ja omaisuusrikoksia (ks. liite 1. Kyselyn toteutus ja aineisto). Kyselyn tulokset ovat keskeisiltä osin vertailukelpoisia vuosien 2012–2016 tietoihin, mutta eivät tätä aikaisemmin suoritettuihin uhritutkimuksiin, jotka eroavat tästä kyselystä sekä tietosisällön että kyselymenetelmien suhteen.

2 UHKAILUN JA VÄKIVALLAN KOHTEEKSI JOUTUMINEN

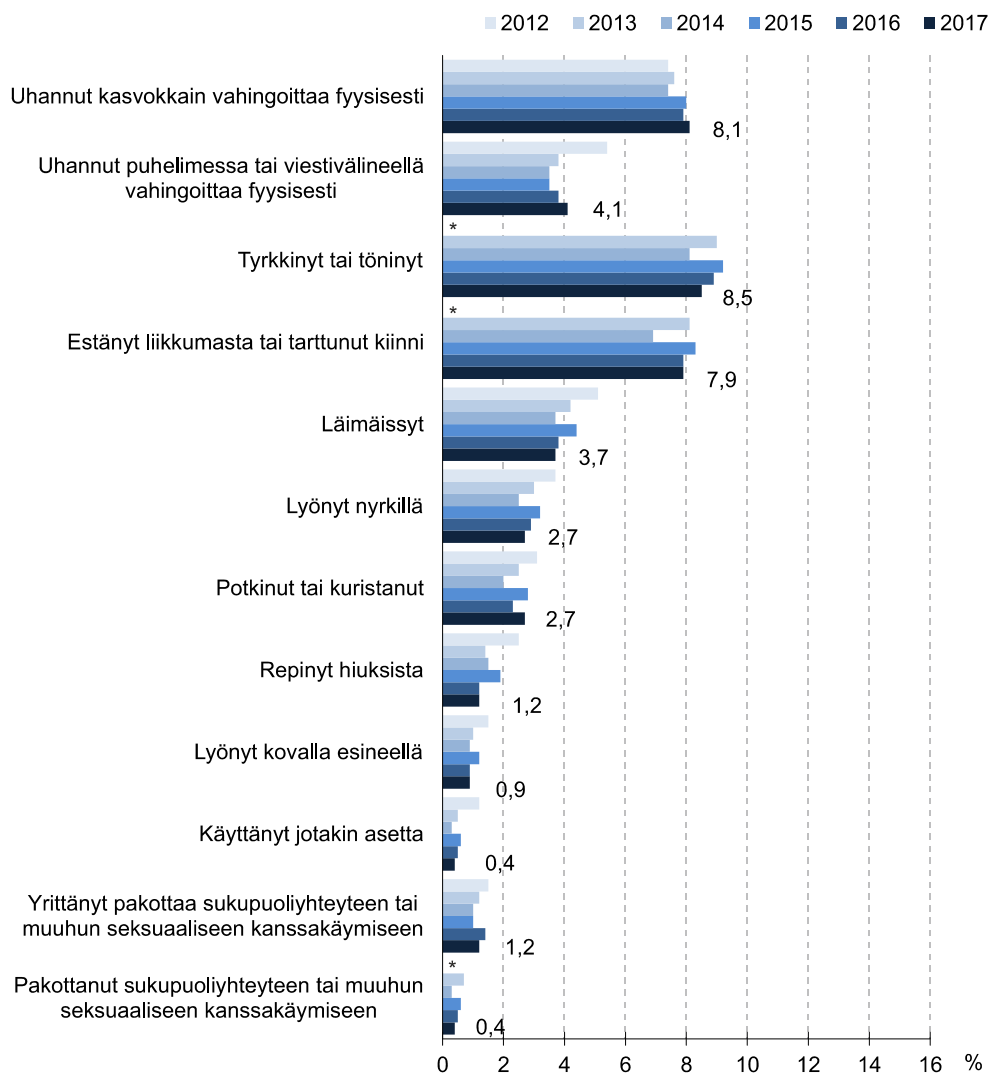
Kansallisen rikosuhritutkimuksen keskeisimpiä tavoitteita on seurata väkivalta- ja uhkailutilanteiden sekä omaisuuteen kohdistuvien rikosten kehitystä. Tähän tarkoitukseen väestökyselyihin perustuva tutkimus sopii erityisen hyvin; kun kyselyn menetelmä ja kysymysten muoto pidetään yhdenmukaisena, voidaan luotettavasti seurata näiden ilmiöiden yleisyydessä tapahtuvia muutoksia väestötasolla. Lisäksi kyselymenetelmä mahdollistaa rikosilmiöiden yleisyydessä tapahtuvien muutosten tarkastelun tavalla, joka on riippumaton kontrolliviranomaisten toiminnasta ja kirjauskäytännöistä.

Kansallinen rikosuhritutkimus on toteutettu lähes yhdenmukaisin menetelmin nyt 6 vuonna peräkkäin, vuosina 2012–2017. Aikajänne mahdollistaa lyhyen aikavälin kehityssuuntien tarkastelun. Samalla voidaan kuitenkin todeta, että rikosilmiöiden yleisyydessä tapahtuvat muutokset ovat usein hitaita ja tasomuutokset lyhyellä aikavälillä vähäisiä. Tämä on seurausta siitä, että rikosilmiöiden syyt, olivat ne sitten yhteiskunnallisia tai yksilötason tekijöitä, muuttuvat väestötasolla hitaasti.

Uhkailun ja väkivallan yleisyys. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutumista on selvitetty esittämällä vastaajalle luettelo uhkailua tai väkivaltaa sisältävistä teoista. Vastaajilta kysytään, onko joku tuttu tai tuntematon henkilö käyttäytynyt vastaajaa kohtaan mainituilla tavoilla viimeisen 12 kuukauden aikana. Teot ulottuvat sanallista tai kirjallisista uhkailuista asetta käyttäen tehtyyn fyysiseen väkivaltaan. Kysytyt teot ja niiden yleisyys vuosina 2012–2017 on esitetty kuviossa 1¹.

---

¹ Vuoden 2012 kyselyssä joitakin tekemuotoja koskevat kysymykset poikkesivat muotoilultaan myöhemmistä kyselyistä, eivätkä siten ole vertailukelpoisia vuodesta 2013 alkaen tehtyihin kyselyihin. Tällaisia tekemuotoja ovat: a) tyrkkiminen ja töniminen, b) liikkumisen estäminen ja c) sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottaminen. Kuviossa 1 näiden tekemuotojen kohdalla on puuttuva tieto vuoden 2012 tietojen osalta.

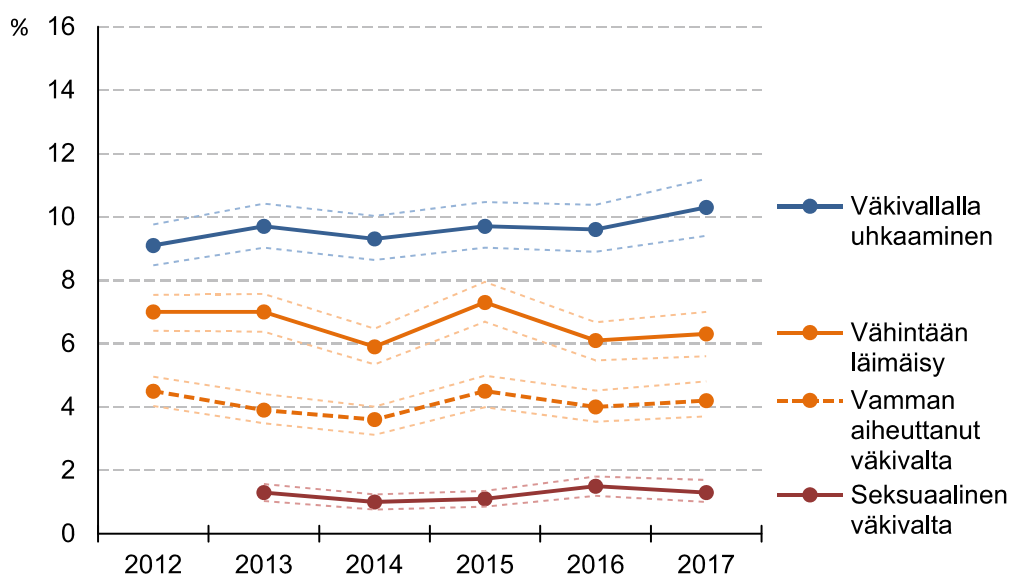
Kuvio 1 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat vastaajat tekotyypin mukaan vuosina 2012–2017 (%; vuoden 2017 tieto merkitty myös numeroin) (*=puuttuva tieto; kysymystapa vuonna 2012 ei ollut täysin vertailukelpoinen myöhempiin kyselyihin nähden)

Kaikkiaan eri tekemuotojen esiintyvyys on vuosina 2012–2017 pysynyt verraten muuttumattomana. Yleisimpiä tekoja ovat olleet verraten lievät fyysisen väkivallan muodot, kuten tyrkkiminen ja töniminen sekä liikkumisen estäminen ja kiinni tarttuminen. Näistä tekemuodoista on ilmoittanut hieman alle kymmenesosa vastaajista, vuonna 2017 kaikkiaan yhdeksän ja kahdeksan prosenttia vastaajista. Harvinaisimpia tekoja ovat olleet näitä vakavampia väkivallan muodot, kuten kovalla esineellä lyöminen ja asetta käyttäen tehty väkivalta, joista on ilmoittanut noin yksi sadasta vastaajasta. Vuonna 2017 läimäisystä ilmoitti neljä prosenttia ja lyönnistä kolme prosenttia vastaajista. Seksuaalisesta väkivallasta on viime vuosina ilmoittanut noin prosentti vastaajista.

Kuviossa 2 uhkailua ja väkivaltaa sisältäviä uhrikokemusten yleisyyttä vuosina 2012–2017 on tarkasteltu tekoryhmittäin siten, että tarkastelussa on eroteltu uhkailua sisältävät teot, vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta, fyysisen

vamman aiheuttanut väkivalta sekä seksuaalinen väkivalta. Seksuaalisen väkivallan osalta tarkastelu on rajoitettu vuosiin 2013–2017, koska kyselylomakkeeseen tehtiin vuosien 2012 ja 2013 välillä pieniä muutoksia seksuaalista väkivaltaa koskeviin kysymyksiin, eivätkä luvut näin ollen ole vertailukelpoisia.

Tarkastelujaksolla ei havaita suuria muutoksia eri tekokokonaisuuksien esiintyvyydessä. Väkivallalla uhkaamista oli vuosina 2012–2017 kokenut noin kymmenes vastaajista. Vähintään läimäisyn käsittävää väkivallasta ilmoitti kuusi prosenttia vastaajista vuonna 2017, mikä oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Fyysisen vamman aiheuttanutta väkivaltaa oli kokenut neljä prosenttia vastaajista, mikä oli niin ikään edellisvuosien tasolla. Kaikkiaan voidaan todeta, että fyysisen väkivallan taso on vaihdellut viime vuosina vain vähän. Havainto vastaa pääpiirteissään poliisin tietoon tulleen väkivallan kehitystä (ks. Tilastokeskus 2018)². Seksuaalisesta väkivallasta ilmoittaneiden osuus taas on pysynyt noin yhdessä prosentissa koko tarkastelujakson ajan.

Kuvio 2 Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden kohteeksi joutuneet vuosina 2012–2017 (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli)

Uhkailun ja väkivallan yleisyys sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Seuraavassa väkivaltakokemuksia on tarkasteltu tekokokonaisuuksittain sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Uhkailut, joihin ei ole liittynyt uhrin ja tekijän fyysistä kontaktia, on erotettu omaksi kategoriakseen. Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen sekä töniminen on niin ikään erotettu omaksi ryhmäkseen. Uhkailu ja lievempi fyysinen väkivalta ovat myös tekoja, joissa todennäköisimmin esiintyy tulkintaeroja teon luonteesta, ts. käsitys siitä, mitkä teot ovat tahallista vahingoittamista, on subjektiivista, ja voi vaihdella tekijästä ja olosuhteista riippuen. Aikaisemmissa tutkimuksissa onkin todettu, että tekojen tulkitseminen väkivallaksi riippuu esimerkiksi tekijän ja uhrin sukupuolesta (Kivivuori ym. 2012; Kivivuori 2014). Vähintään

² Vuonna 2011 poliisin kirjaamien väkivaltarikosten määrä nousi voimakkaasti, mutta laski vuosina 2012–2014. Ajankohtaan liittyvä huomattava vaihtelu selittyy todennäköisesti vuonna 2011 voimaan tulleella lainmuutoksella, jonka myötä alaikäiseen tai läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi.

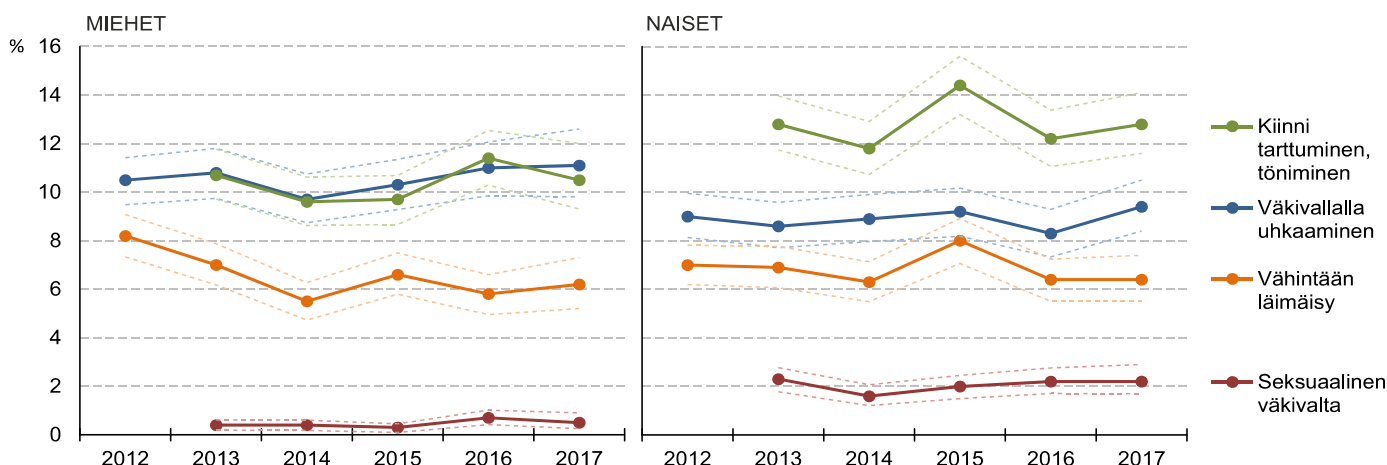
läimäisyn tai lyömisen sisältäneitä tekoja voidaan puolestaan pitää väkivallan mitarina, jossa subjektiivisten tulkintaerojen rooli on vähäisempi kuin lievemmässä väkivallassa.

Vuoden 2017 kyselyssä sukupuolten väliset erot uhkailun ja väkivallan kokemisessa olivat aikaisempien vuosien tapaan melko vähäisiä (taulukko 1). Naiset olivat kokeneet miehiä useammin lievempää fyysistä väkivaltaa (tyrkkimistä ja tönimistä), mutta eivät vakavampaa väkivaltaa. Sukupuolten välinen ero fyysisen väkivallan kokemisessa (fyysinen väkivalta yhteensä) juontuukin nimenomaan lievemmistä tekemuodoista. Naiset ilmoittivat yleisemmin myös seksuaalisesta väkivallasta tai sen yrityksestä.

Taulukko 1 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Väkivallalla uhkaaminen	10,3	11,1	9,4	16,5	15,2	10,5	4,8
Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen	11,7	10,5	12,8	22,0	16,2	11,6	4,7
Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta	6,3	6,2	6,4	11,0	7,9	7,3	2,3
Fyysinen väkivalta yht.	13,5	12,5	14,6	24,7	18,5	13,9	5,6
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	1,3	0,5	2,2	3,9	1,6	0,9	0,5
Kaikki tekemuodot yht.	19,2	18,5	19,8	33,9	26,9	19,1	8,6

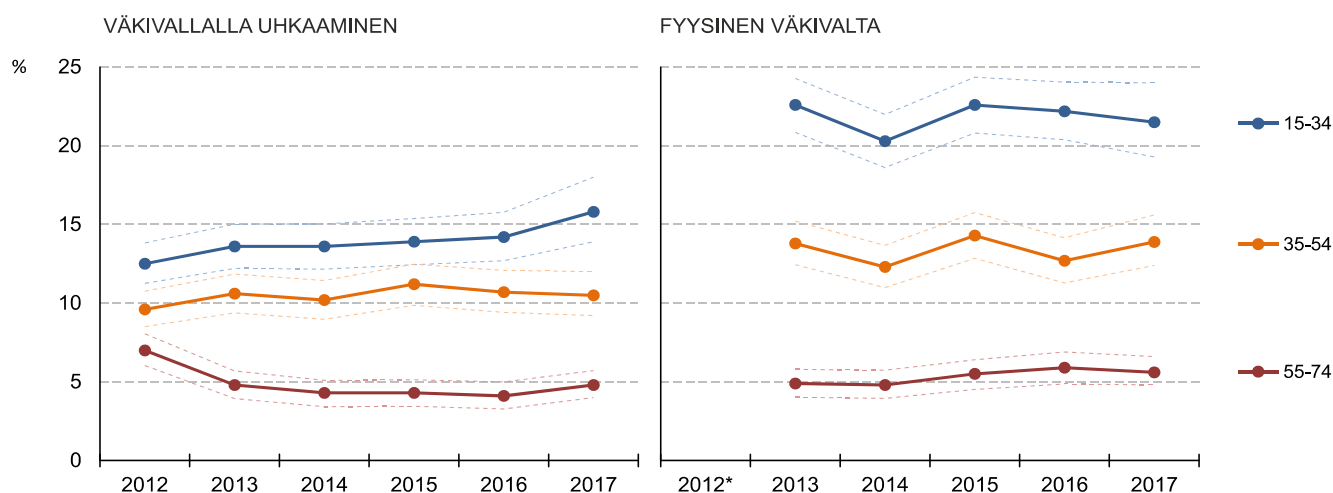
Kuten aikaisemmissa uhritutkimuksissa, ikäryhmittäiset erot uhkailun ja väkivallan kokemisessa olivat huomattavia: nuorimmassa ikäryhmässä niin uhkailuja kuin eriasteista fyysistä väkivaltaa koettiin selkeästi eniten. Vanhimmissa ikäryhmässä, eli 55–74-vuotiaiden keskuudessa, fyysisen väkivallan ja uhkailun kokeminen taas oli kaikkein vähäisintä. Ikäryhmittäisten erojen suhteen tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiemmissa kansallisissa uhritutkimuksissa (ks. esim. Sirén ym. 2010).

Kuvio 3 Uhkailu- ja väkivaltilanteiden kohteeksi joutuneet vuosina 2012–2017 sukupuolittain (% 15–74-vuotiaista miehistä ja naisista sekä 95 % luottamusväli)

Kuviossa 3 väkivalta- ja uhkailukokemusten esiintyvyyttä on tarkasteltu koko tutkimusjaksolla (2012–2017) sukupuolittain ja tekotyyppin mukaan. Kuten kuviosta havaitaan, lähes kaikissa tekemuodoissa keskeinen tulos on tekojen esiintyvyyden suhteellinen vakaus yli ajan: esimerkiksi uhkailujen yleisyys on tarkastelujaksolla pysynyt erittäin vakaana niin miehillä kuin naisillakin. Miesten kokeman fyysisen väkivallan yleisyys laski välillä 2012–2014, mutta on sen jälkeen pysynyt vakaana. Edelleen tarkastelusta havaitaan, että naiset ovat ilmoittaneet miehiä useammin lievemmistä fyysisen väkivallan muodoista, kuten kiinni tartumisesta ja tönimisestä, mutta vakavamman fyysisen väkivallan osalta sukupuolten välillä ei ole ollut eroa. Seksuaalisen väkivallan osalta sukupuolten välinen ero on selvä: naisista noin kaksi prosenttia ja miehistä alle prosentti on ilmoittanut joutuneensa seksuaalisen väkivallan kohteeksi.

Väkivallan ja uhkailun kohdentumista eri ikäryhmiin (15–34, 35–54 ja 55–74) on tarkasteltu kuviossa 4. Tarkastelun kohteena ovat väkivallalla uhkaaminen sekä kaikki fyysinen väkivalta (pl. seksuaalinen väkivalta). Tulokset osoittavat, että erityisesti fyysisen väkivallan kohdalla ikäryhmittäiset erot ovat olleet huomattavia jokaisena mittausvuotena; 15–34-vuotiaiden ikäryhmässä väkivallan kokemisen esiintyvyys on ollut noin nelinkertainen 54–74-vuotiaisiin nähden. Niin ikään väkivallalla uhkaamisessa erot ovat olleet huomattavia, joskin nuorimman ja keskimäisen ikäryhmän ero on tässä tekotyyppissä ollut olennaisesti vähäisempi kuin fyysisessä väkivallassa. Trenditarkastelun perusteella havaitaan edelleen, että väkivalta- ja uhkailukokemusten ikäryhmittäisessä esiintyvyydessä ei tutkimusjaksolla ole tapahtunut olennaisia muutoksia. 15–34-vuotiaiden ryhmässä uhkailukokemusten esiintyvyys on kuitenkin ollut tarkastelujaksolla noususuuntainen, kun taas 55–74-vuotiaiden ryhmässä uhkailukokemusten esiintyvyys oli korkeimmillaan vuonna 2012, jonka jälkeen osuus on ollut noin kaksi prosenttiyksikköä matalammalla tasolla.

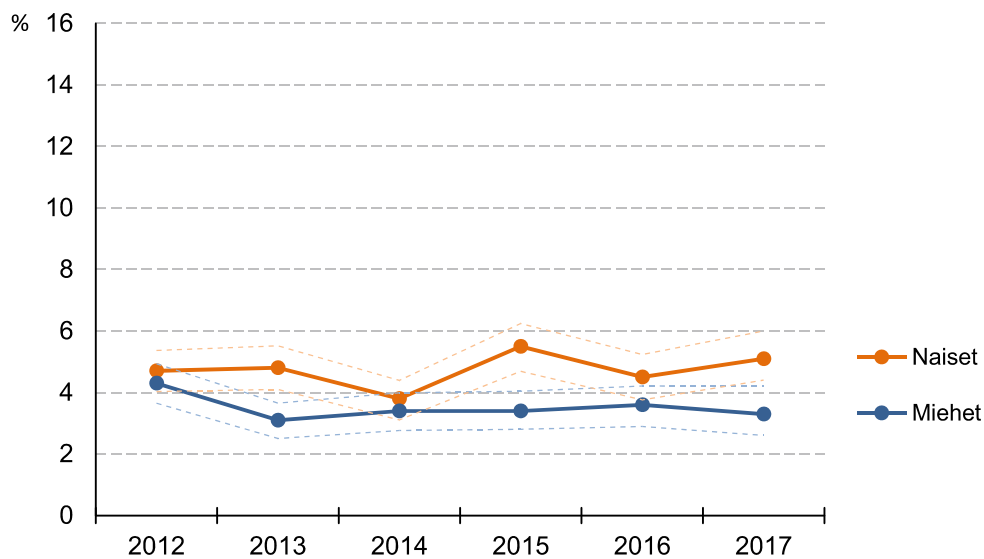
Kuvio 4 Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden kohteeksi joutuneet vuosina 2012–2017 ikäryhmittäin (% 15–74-vuotiaista sekä 95 % luottamusväli; * vuoden 2012 fyysisistä väkivaltaa koskevat kysymykset eivät olleet täysin vertailukelpoisia vuosien 2013–2017 kysymyksiin)

Vammaan johtanut väkivalta. Eräs keino arvioida koetun väkivallan vakavuutta on tarkastella väkivallan seurauksia. Kyselyssä vastaajilta on tiedusteltu, olivatko he saaneet edellä käsiteltyjen tekojen seurauksena fyysisen vamman, kuten mustelman, ruhjeen, haavan tai muun vamman. Pitämällä vamman syntymistä väkivallan vakavuuden kriteerinä, voidaan tasoittaa väkivaltaan liittyviä tulkintaeroja. Näin saadaan objektiivisempi väkivallan yleisyyden mittari.

Taulukko 2 Väkivallan seurauksena fyysisen vamman saaneet sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Fyysinen vamma	4,2	3,3	5,1	7,3	5,1	4,9	1,7

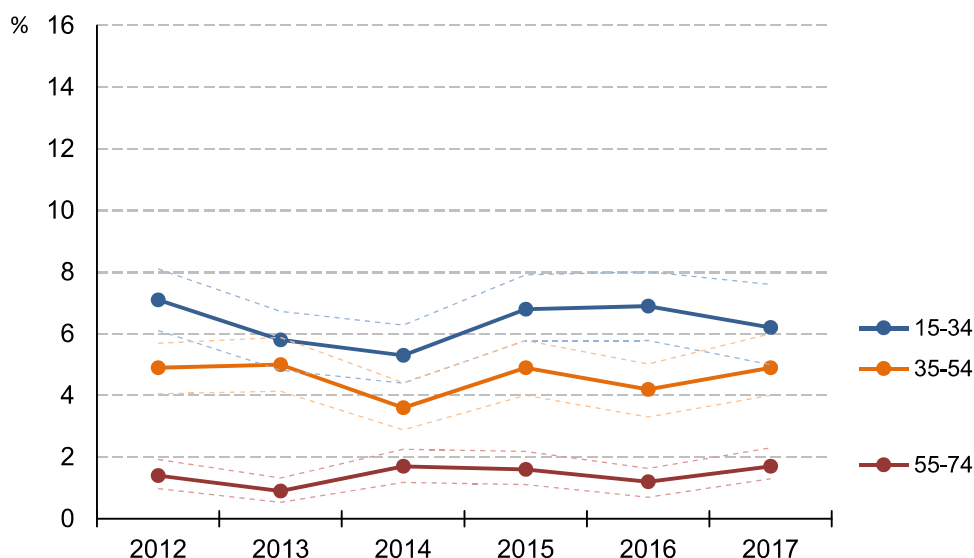
Kyselyn mukaan noin neljä prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista oli vuonna 2017 saanut vamman väkivallan seurauksena (taulukko 2). Väkivaltakokemukset olivat yleisempiä naisilla kuin miehillä. 15–34-vuotiaiden joukossa seitsemän prosenttia vastaajista ilmoitti fyysiseen vammaan johtaneesta väkivallasta, vanhimmassa ikäryhmässä vammaan johtaneen väkivallan kokeminen oli selkeästi harvinaisempaa.

Kuvio 5 Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi joutuneet vuosina 2012–2017 sukupuolen mukaan (% miehistä ja naisista ja 95 % luottamusväli)

Kuvioissa 5 ja 6 on tarkasteltu sukupuolen ja ikäryhmän mukaisia eroja vamman aiheuttaneen väkivallan esiintyvyydessä vuosina 2012–2017. Tulokset osoittavat, että sukupuolten väliset erot ovat tarkastelujaksolla pysyneet verraten vakaina, joskin yksittäisten tarkasteluvuosien kohdalla esiintyy jonkin verran vaihtelua. Kaikki tarkasteluvuodet huomioiden viisi prosenttia naisista ja neljä prosenttia miehistä oli ilmoittanut saaneensa väkivallan seurauksena fyysisen vamman viimeisen 12 kuukauden aikana. Kaikkiaan voidaan siis todeta, että fyysisen vamman aiheuttaneen väkivallan kokeminen on kyselyperustaisessa tutkimuksessa jonkin verran yleisempää naisilla. Tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin syytä muistaa, että kyselyillä ei voida luotettavasti mitata kaikkein vakavimman fyysisen väkivallan, kuten henkirikosten tai törkeiden väkivaltarikosten yleisyyttä. Näiden tekemutojen osalta viranomaislähteet tuottavat väestökyselyitä luotettavampaa tietoa. Viranomaislähteet osoittavatkin, että hyvin vakava fyysinen väkivalta kohdistuu selkeästi useammin miehiin kuin naisiin (Lehti 2017; Kääriäinen ym. 2017).

Ikäryhmittäinen tarkastelu (kuvio 6) osoittaa niin ikään verraten pysyvää tasoa vamman aiheuttaneen fyysisen väkivallan esiintyvyydessä. Vanhimmissa ikäryhmässä (55–74-vuotiaat) vamman aiheuttaneen väkivallan esiintyvyys on tarkastelujaksolla ollut selvästi vähäisintä, ollen keskimäärin yhden prosentin tasolla vuosina 2012–2017, kun taas tätä nuoremmassa ikäryhmässä vastaavat osuudet ovat olleet viisi prosenttia ja kuusi prosenttia vastaajista. Tulokset korostavat havaintoa, että fyysisen väkivallan uhriksi joutuminen painottuu nuorimpiin ikäryhmiin sekä kyselylähteiden että poliisin tietoon tulleen rikollisuuden osalta (ks. Kääriäinen ym. 2017, 64).

Kuvio 6 Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi joutuneet vuosina 2012–2017 ikäryhmittäin (% ikäryhmästä sekä 95 % luottamusväli)

Tapahtumapaikka. Aikaisemmissa rikosuhritutkimuksissa on havaittu, että väkivallan kokeminen liittyy tyypillisesti tietynlaisiin paikkoihin tai tilanteisiin, joissa on kohonnut väkivallan riski. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi työpaikat, joissa kohdataan väkivaltaisesti käyttäytyviä asiakkaita, sekä sellaiset baarit ja ravintolat ympäristöineen, joissa on alkoholihumalasta johtuva kohonnut riski kohdata väkivaltaa. Parisuhteeseen liittyvä tai tuttavien keskeinen väkivalta tapahtuu usein uhrin kotona tai muussa yksityisasunnossa.

Työpaikallaan tai työtehtävissään henkilöiden välistä uhkailua tai fyysistä väkivaltaa oli kokenut kuusi prosenttia 15–74-vuotiaista (kaikki tekemuodot otettu huomioon, ks. kuvio 1). Naiset olivat kohdanneet työssään väkivaltaa tai uhkailua miehiä yleisemmin. Ero juontuu todennäköisimmin sukupuolten erilaisesta sijoittumisesta työmarkkinoille: naiset työskentelevät miehiä useammin terveys- ja sosiaalipalvelualoilla, joissa on kohonnut riski kohdata väkivaltaa tai uhkailua asiakkaiden tai potilaiden taholta (Työturvallisuuskeskus 2010)³. Erytisen yleistä työpaikalla koettu väkivalta onkin 25–54-vuotiaiden naisten keskuudessa, joista useampi kuin joka kymmenes oli vuoden aikana kokenut työtehtävissään uhkailua tai fyysistä väkivaltaa. Tässä ikäryhmässä miesten työpaikalla kokeman uhkailun ja väkivallan esiintyvyys oli noin viisi prosenttiyksikköä matalampi.

³ Joillakin miesvaltaisilla aloilla, kuten vartiointialalla ja poliisissa, riski joutua väkivallan uhriksi on huomattavan korkea. Näiden alojen riskialttius ei kuitenkaan näy väestötason tarkasteluissa, koska alalla työskentelevien henkilöiden lukumäärä on huomattavasti pienempi kuin sosiaali- ja terveysalalla.

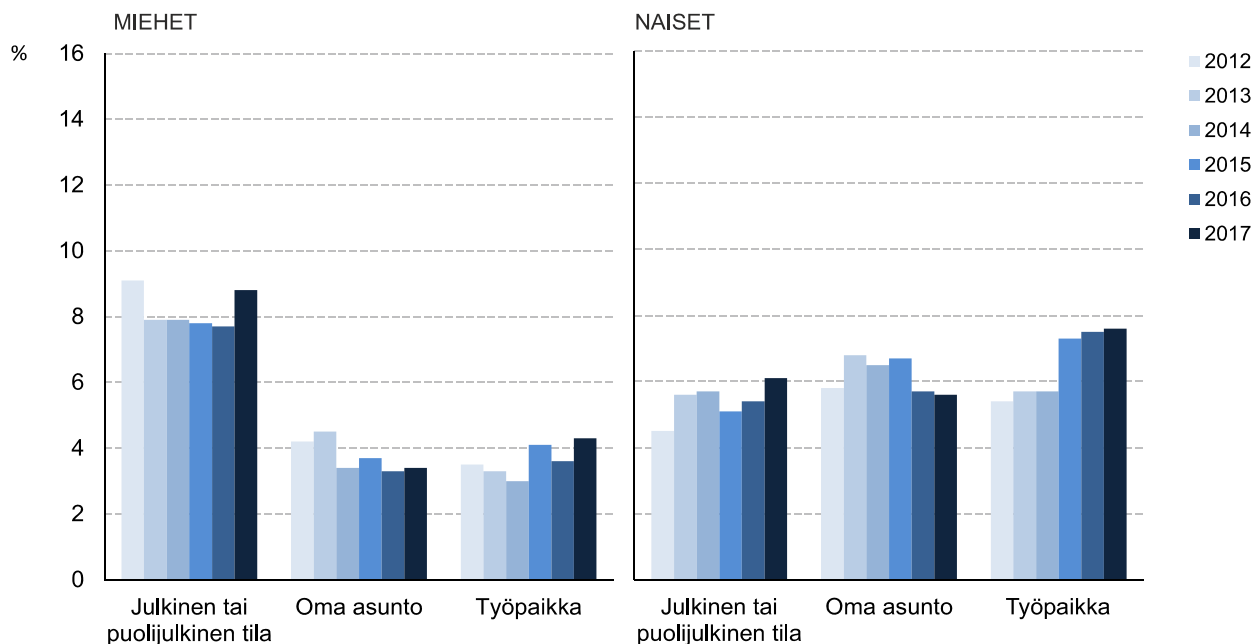
Taulukko 3 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet tapahtumapaikan, sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Työpaikalla tai työtehtävissä	5,9	4,3	7,6	7,7	9,9	7,0	2,2
Ravintolassa tai kahvilassa (asiakkaana)	4,5	5,5	3,5	11,1	8,2	3,5	0,8
Julkisella paikalla	4,6	5,3	3,9	11,1	6,8	3,7	1,4
Omassa asunnossa	4,4	3,4	5,5	7,4	5,5	5,0	2,1
Toisen henkilön asunnossa	1,9	1,9	1,8	4,8	2,6	1,3	0,7
Muissa paikoissa	2,1	2,3	1,9	5,1	2,4	1,8	0,9

Miehet sen sijaan joutuivat naisia useammin uhkailun tai väkivallan kohteeksi ravintoloissa tai baareissa sekä julkisilla paikoilla. Julkisilla paikoilla erityisesti nuoret miehet olivat joutuneet alttiiksi väkivallan uhalle, baareissa ja ravintoloissa sekä nuoret miehet että nuoret naiset. Vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat eivät juuri kohdanneet väkivaltaisia tilanteita julkisilla paikoilla tai ravintoloissa, joka heijastanee myös erilaisia vapaa-ajan viettämiseen liittyviä rutiinitoimintoja.

Yksityisasunnoissa uhkailu- ja väkivaltatilanteet kohdistuivat yleisemmin naisiin. Noin joka kymmenes nuorimpaan ikäryhmään kuuluva nainen ilmoitti joutuneensa väkivallan tai uhkailun kohteeksi omassa asunnossaan. Naisten kotona kokema väkivalta tai sillä uhkaaminen oli miehiä yleisempää tai ainakin yhtä yleistä kaikissa ikäryhmissä.

Seuraavassa tarkastelun kohteena on väkivallan tai uhkailun tapahtumapaikkaa koskeva kehitys vuosina 2012–2017. Tarkastelu on rajattu yleisempiin tapahtumapaikkoihin siten, että julkinen paikka ja ravintolat, baarit ja kahvilat on yhdistetty yhdeksi luokaksi (julkinen tai puolijulkinen tila). Tulokset on esitetty oheisessa kuviossa (kuvio 7) sukupuolen mukaan eriteltynä.

Kuvio 7 Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden kohteeksi joutuneet tapahtumapaikan ja sukupuolen mukaan vuosina 2012–2017 (% miehistä ja naisista)

Keskeisenä havaintona voidaan todeta, että naisten sekä työpaikoillaan että julkisessa tai puolijulkisessa tilassa kokemat uhkailu- ja väkivaltatilanteet ovat tarkastelujaksolla lisääntyneet. Vuonna 2012 noin viisi prosenttia naisista ilmoitti työpaikallaan tai työtehtävissään tapahtuneista tilanteista, kun vastaava osuus vuonna 2017 oli yli kaksi prosenttiyksikköä korkeampi. On mahdollista, että havaittu kehitys on jatkumoa jo aikaisemmissa uhritutkimuksissa esitetyille havainnoille, joiden mukaan erityisesti naisten kohtaaman työpaikkaväkivallan yleisyys alkoi lisääntyä jo 2000-luvun alkupuolella (Sirén ym. 2010, 15). Julkisessa tai puolijulkisessa tilassa tapahtuneiden tilanteiden yleisyys on niin ikään lisääntynyt tarkastelujaksolla lähes kaksi prosenttiyksikköä noin kuuteen prosenttiin. Vuoden 2017 mittauksessa myös miesten työpaikallaan tai työtehtävissään kohtaama väkivalta oli korkeammalla tasolla kuin vuonna 2014, jolloin osuus oli tarkastelujakson matalin.

Kokonaisuutena tapahtumapaikkakohtainen tarkastelu osoittaa, että naisten ja miesten uhrikokemukset eroavat olennaisesti tyypillisen tapahtumapaikan suhteen. Miehillä julkinen tai puolijulkinen tila on poikkeuksetta yleisin väkivallan ja uhkailun tapahtumapaikka, kun taas naisilla kyseisten tilanteiden tapahtumapaikat ovat tasaisemmin jakautuneet. Miehiin verrattuna naisten kokemat tilanteet tapahtuvat kuitenkin yleisemmin yksityisasunnossa ja yhä useammin myös työpaikalla tai työtehtävissä. Huomionarvoista onkin, että erityisesti naisten osalta työtehtävissä kohdattu uhkailu ja väkivalta näyttäytyy varsinkin uudemmissa mittauksissa merkittävämpänä väkivallan tapahtumaympäristönä.

Uhkailun tai väkivallan tekijä. Väkivaltatilanteita voidaan kuvata myös uhrin ja tekijän suhteen mukaan. KRT-lomakkeessa tekijätahot on jaettu kolmeen peruskategoriaan: entisiin tai nykyisiin puolisoihin tai seurustelukumppaneihin, muihin

uhrille lähemmin tuttuihin henkilöihin sekä tuntemattomiin ja puolittutuihin (taulukko 4).

Sekä miehet että naiset olivat kokeneet niin uhkailua kuin fyysistäkin väkivaltaa yleisimmin tuntemattomien tai puolittutujen tekijöiden taholta: noin joka kymmenes vastaaja ilmoitti joutuneensa jonkin kyselyssä tarkasteltavan teon kohteeksi kuluneen vuoden aikana juuri tämän tekijäryhmän osalta. Yleisimmin kyseessä olivat uhkailutilanteet, tai tilanteet, jotka sisälsivät tönimistä tai muuta veraten lievää väkivaltaa. Miehet ilmoittivat kokeneensa erityisesti uhkailutilanteita naisia useammin.

Naiset olivat sen sijaan kokeneet miehiä useammin lievää väkivaltaa tai uhkailua nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Vakavaluonteisemmassa parisuhdekumppanin tekemässä fyysisessä väkivallassa miesten ja naisten välillä ei kuitenkaan ollut eroa: parisuhdeväkivallan kokemisessa ero syntyy siis siitä, että naiset mainitsivat miehiä useammin väkivallan muotona olleen liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen⁴. Naiset ilmoittivat kumppanin ja tuntemattoman tekemästä seksuaalisesta väkivallasta tai sen yrityksestä miehiä useammin.

Taulukko 4 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet sukupuolen sekä tekijän ja uhrin suhteen mukaan vuonna 2017 (% 15–74-vuotiaista)

	<i>Entinen tai nykyinen puoliso tai seurustelukumppani</i>		<i>Muu uhrin lähemmin tuntema henkilö¹</i>		<i>Tuntematon tai puolittutu²</i>	
	<i>Mies</i>	<i>Nainen</i>	<i>Mies</i>	<i>Nainen</i>	<i>Mies</i>	<i>Nainen</i>
Väkivallalla uhkaaminen	0,8	2,3	2,2	1,6	8,6	6,0
Fyysinen väkivalta yhteensä	1,9	3,6	4,0	3,5	8,0	8,9
Vähintään läimäisyn käsittevä fyysinen väkivalta	1,2	1,6	2,5	1,7	3,1	3,6
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	0,1	1,0	0,1	0,6	0,3	0,9
Kaikki tekemuodot yhteensä	2,5	4,8	5,5	4,8	13,0	12,8

¹ Veli, sisko, isä, äiti, lapsi, ystävä, tuttava tai työtoveri.

² Uhrin satunnaisesti kohtaama henkilö, työssä kohtaama asiakas, potilas tai vastaava. Taulukossa esiintyviä eri tekotyyppejä ei voi laskea yhteen, koska sama vastaaja on voinut kokea sekä uhkaamista että fyysistä väkivaltaa. Kohta "fyysinen väkivalta yhteensä" käsittää vastaajat, jotka ilmoittivat kokeneensa mitä tahansa fyysistä väkivaltaa, pois lukien seksuaalinen väkivalta.

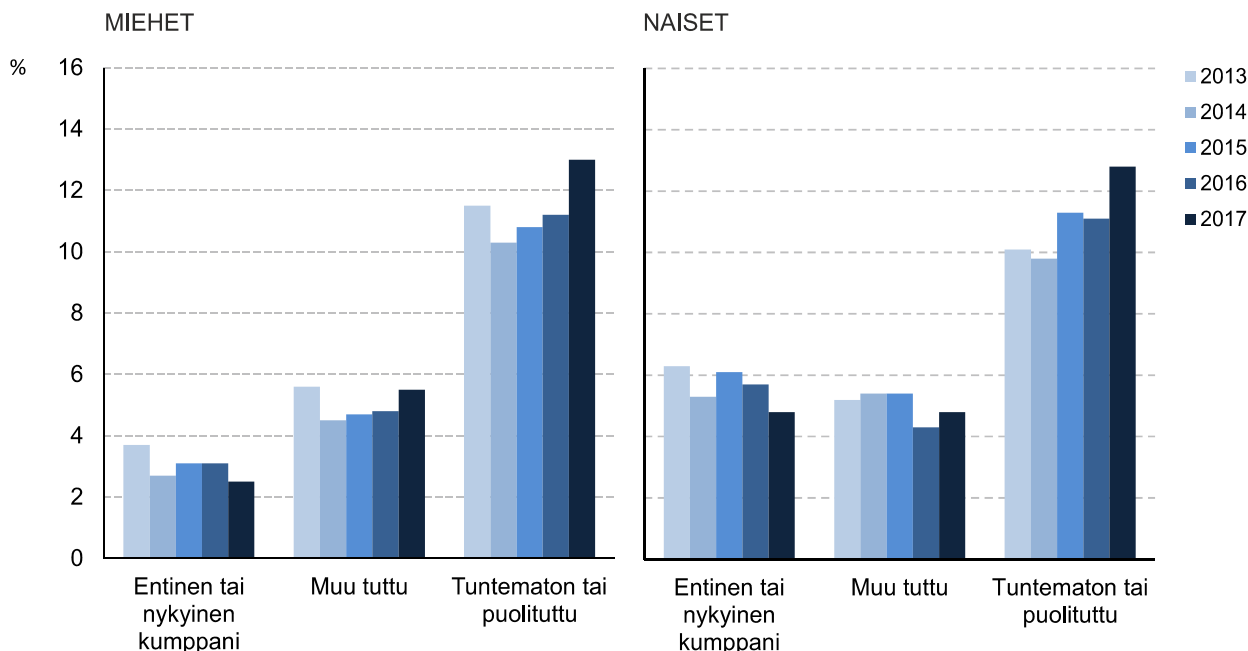
Kuviossa 8 on tarkasteltu eri uhkailun ja väkivallan kokemista (sisältäen uhkailun, kaikki fyysisen väkivallan muodot sekä seksuaalisen väkivallan) tekijän sekä uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2013–2017⁵. Sekä miesten että naisten osalta havaitaan, että tarkastelujaksolla nykyisen tai entisen kumppanin tekemä väkivalta ja uhkailu näyttäisi vähentyneen, kun taas tuntemattoman tekemä väkivalta ja uhkailu on lisääntynyt. Merkittävänä sukupuolten välisenä erona havaitaan puolestaan, että naiset ovat joutuneet miehiä useammin väkivallan tai uh-

⁴ Parisuhteessa tapahtuneen väkivallan esiintyvyyttä ja piirteitä on raportoitu tarkemmin erillisessä julkaisussa, joka perustuu vuoden 2012 Kansallisen rikosuhritutkimuksen aineistoon (Danielsson & Salmi 2013).

⁵ Vuotta 2012 koskeva aineisto ei kaikilta osin ole vertailukelpoinen, joten se on jätetty tarkastelun ulkopuolelle; poikkeamista ks. esim. kuvio1.

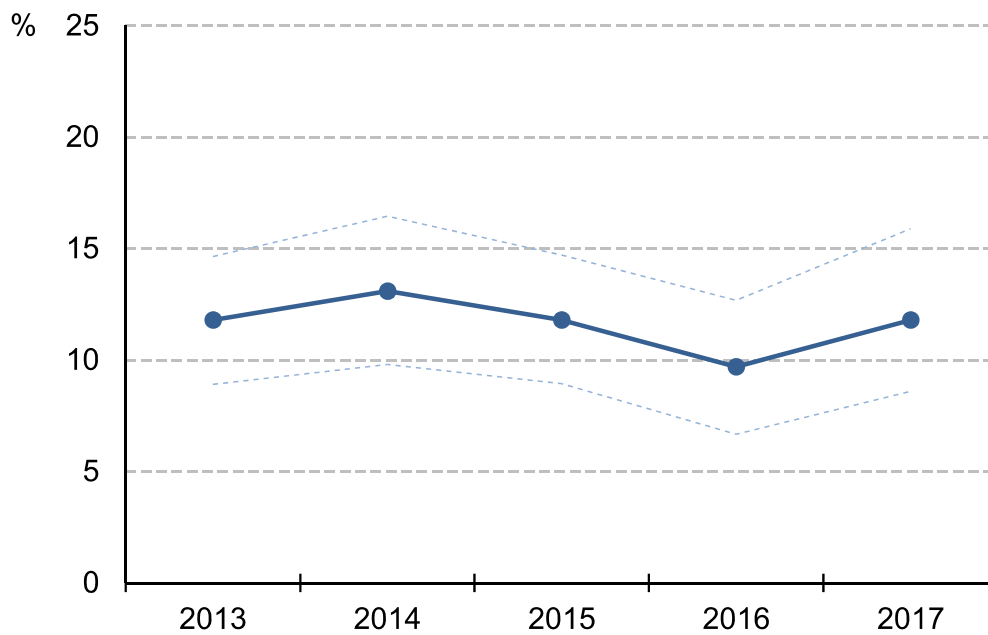

kailun kohteeksi nykyisen tai entisen kumppanin taholta, mutta muiden tekijäryhmien osalta eroa ei havaita. Kaikkiaan havainnot viittaavat siihen, että miesten ja naisten uhrikokemuksissa korostuvat samat tekijäryhmät, vaikka tekojen tapahtumapaikat eroavat paikoin olennaisesti (ks. tapahtumapaikkaa koskeva tarkastelu edellä).

Kuvio 8 Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden kohteeksi joutuneet tekijän ja uhrin suhteen sekä sukupuolen mukaan vuosina 2013–2017 (% miehistä ja naisista)

Poliisille ilmoittaminen. Uhritutkimusten keskeisiä tavoitteita on mitata myös sellaista rikollisuutta, joka ei tule poliisin tietoon. Tiedustelemalla vastaajilta, onko heidän kokemansa teko tullut poliisin tietoon, voidaan tarkastella sekä piilorikollisuuden yleisyyttä että kansalaisten alttiutta ilmoittaa kokemiaan tekoja poliisille. Vuosien 2013–2017 kyselyissä vastaajilta on tiedusteltu uhrikokemuksien yhteydessä, olivatko he itse tai joku heidän kotitaloudestaan kuluneen vuoden aikana ilmoittaneet vastaajaan kohdistuneesta uhkailusta tai väkivallasta (Suomen) poliisille.

Kuvio 9 Teon tuleminen poliisiin tietoon vähintään läimäisyn käsittävistä fyysisestä väkivallasta vuosina 2013–2017 (% väkivaltaa kokeneista ja 95 % luottamusväli)

Kaikkiaan poliisiin tietoon tulleiden tekojen osuudessa ei havaita muutosta vuosina 2013–2017, vaan osuus on pysynyt noin 10–13 prosentissa koko tarkastelujakson (kuvio 9). Vuoden 2017 kyselyssä vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa kokeneista 12 prosenttia kertoi jostakin tapauksesta ilmoitetun poliisille. Miesten ja naisten välillä ei havaittu eroa poliisiin tietoon tulemisessa⁶. Kaikkiaan on huomattava, että poliisiin tietoon tulemista koskevat havaintomäärät ovat varsin pieniä.

⁶ Vuosien 2013–2016 kyselyissä miesten ja naisten välillä on ollut tilastollisesti merkitsevä ero vain vuonna 2014, ks. Danielsson & Salmi 2015.

3 VÄKIVALLAN PELKO

Väkivaltakokemusten ohella Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa tarkastellaan vastaajien pelkoa joutua väkivallan uhriksi erilaisissa tilanteissa sekä liikkumisen välttämistä paikoissa, jotka vastaajat kokevat uhkaaviksi. Vastaajilta kysyttiin, olivatko he viimeisen vuoden aikana pelänneet joutuvansa väkivallan kohteeksi liikkueensa iltaisin kodin ulkopuolella, ollessaan töissä tai suorittaessaan työtehtävää tai jonkin perheenjäsenen taholta. Kysymykset kartoittavat pelkoa katu-, työ- sekä perheväkivallan uhriksi joutumisesta. Lisäksi kysyttiin, oliko vastaajan asuinalueen lähistöllä, noin kilometrin säteellä, paikka jota vastaaja välttää väkivallan uhan vuoksi.

Väkivallan pelko. Kysytyistä pelon muodoista yleisintä oli pelkääminen kodin ulkopuolella iltaisin. Vuonna 2017 33 prosenttia vastaajista ilmoitti pelänneensä joutuvansa tällaisen väkivallan kohteeksi ainakin kerran kuluneen vuoden aikana – naisista 42 prosenttia ja miehistä 24 prosenttia (taulukko 5). Alle 25-vuotiaista puolet oli pelännyt katuväkivaltaa vähintään kerran kuluneen vuoden aikana. Vanhimmissa ikäryhmissä pelko väkivallan uhriksi joutumisesta kodin ulkopuolella oli vähäisempää. On kuitenkin huomattava, että vanhemmista vastaajista merkittävä osa ei oman ilmoituksensa mukaan liikkunut iltaisin lainkaan kodin ulkopuolella.

Taulukko 5 Kodin ulkopuolella iltaisin tapahtuvaa väkivaltaa pelänneet sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Vähintään kerran vuodessa	33,0	24,3	42,0	48,0	50,6	34,0	16,7
Ei liiku iltaisin kodin ulkopuolella	6,5	3,2	9,9	2,0	2,3	4,0	13,0

Noin joka kuudes (16 %) vastaajista ilmoitti pelänneensä väkivallan kohteeksi joutumista työpaikalla tai työtehtävissä (taulukko 6). Laskettaessa osuus vain niiden joukosta, jotka olivat kyselyn toteutushetkellä työelämässä, työpaikkaväkivaltaa pelänneiden osuus oli 19 prosenttia. Naisista 21 prosenttia oli ainakin kerran vuoden aikana pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi työtehtävissään, miehistä joka kymmenes. Kun vastaavat osuudet lasketaan vain työelämässä olevien keskuudesta, oli naisista 27 prosenttia pelännyt työpaikkaväkivaltaa ainakin kerran vuoden aikana ja miehistä 11 prosenttia. Naisista suurempi osa ei kyselyn toteutushetkellä ollut lainkaan työelämässä. Ikäryhmittäisen tarkastelun perusteella selviää, että työpaikalla kohdattua väkivaltaa pelättiin eniten 25–54-vuotiaiden vastaajien keskuudessa. 25–34-vuotiaista työelämässä olevista naisista 38 prosenttia ilmoitti pelänneensä vuoden aikana työpaikalla tapahtuvaa väkivaltaa.

Taulukko 6 Työpaikalla tai työtehtävissä väkivaltaa pelänneet sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Vähintään kerran vuodessa	16,0	10,3	21,8	17,2	26,7	19,8	6,7
Ei työelämässä	14,5	10,3	18,8	8,7	4,6	4,2	31,5

Perheväkivallan pelkoa mitattiin kysymällä, oliko vastaaja pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi jonkun perheenjäsenen taholta. Tekijä saattoi siis olla esimerkiksi vastaajan puoliso, vanhempi, sisar tai lapsi. Pelko joutua perheväkivallan uhriksi oli tarkastelluista väkivallan muodoista kaikkein vähäisintä – kaikkiaan vain neljä prosenttia vastaajista ilmoitti pelänneensä perheenjäsenen tekemää väkivaltaa kuluneen vuoden aikana (taulukko 7). Miehistä kolme prosenttia oli pelännyt joutuvansa väkivallan uhriksi jonkun perheenjäsenen taholta, kun naisten osalla vastaava osuus oli viisi prosenttia. Perheväkivallan pelko oli verraten tasaista kaikissa ikäryhmissä, mutta vähäisintä vanhimmassa ikäryhmässä. Vanhimmassa ikäryhmässä suurempi osa asui kuitenkin yksin, jolloin esimerkiksi puoliso ei ole yhtä potentiaalinen väkivallan tekijä.

Taulukko 7 Perheenjäsenen tekemää väkivaltaa pelänneet sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Vähintään kerran vuodessa	4,1	2,9	5,4	5,6	4,0	4,6	3,1
Ei perhettä	2,1	2,0	2,4	0,2	1,1	1,2	4,8

Avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevista noin neljä prosenttia oli pelännyt perheväkivaltaa ainakin kerran kuluneen vuoden aikana jonkun perheenjäsenen taholta. Avio- tai avoliitoissa elävät eivät eronneet perheväkivallan pelon suhteen naimattomista, eronneista tai asumuserossa olevista vastaajista.

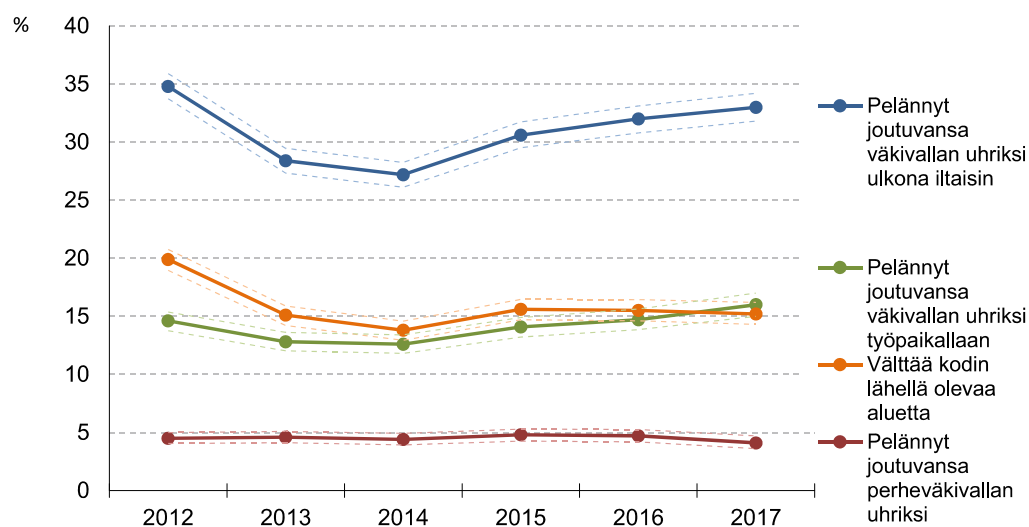
Välttämiskäyttäytyminen. Edellä todettiin, että naiset pelkäsivät miehiä useammin joutuvansa väkivallan kohteeksi eri paikoissa. Naiset myös välttivät selkeästi miehiä useammin kodin lähellä olevia, turvattomiksi kokemiaan alueita (taulukko 8). Naisista kaikkiaan viidennes ilmoitti, että heidän kotinsa lähellä on ainakin yksi alue, jota he välttivät väkivallan uhan vuoksi. Miehillä osuus oli vain puolet tästä. Kaikkiaan 15 prosenttia vastaajista ilmoitti välttävänsä jotakin kotinsa lähellä olevaa aluetta väkivallan uhan vuoksi.

Taulukko 8 Vastaajan kodin lähistöllä alue, jota välttää väkivallan uhan vuoksi sukupuolen ja tilastollisen kuntaryhmän mukaan vuonna 2017 (% 15–74-vuotiaista)

	Kaikki	Sukupuoli		Tilastollinen kuntaryhmä			
		Mies	Nainen	Pk-seutu	Kaupunkimainen kunta	Taajaan asuttu kunta	Maaseutumainen kunta
Yksi paikka	10,8	8,3	13,4	17,2	11,6	6,2	3,5
Useampi paikka	4,4	2,6	6,4	9,7	4,1	1,5	0,4

Taulukossa on tarkasteltu välttämiskäyttäytymisen yleisyyttä myös suhteessa vastaajan asuinkunnan tilastolliseen kuntaryhmään. Kuntaryhmän mukainen tarkastelu osoittaa, että välttämiskäyttäytyminen on voimakkaasti yhteydessä asumiseen kaupunkimaisessa ympäristössä. Pääkaupunkiseudulla noin neljännes ilmoitti välttävänsä jotakin aluetta väkivallan uhan vuoksi, kun Suomen muissa kaupungeissa vastaava osuus oli noin 16 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla oli niin ikään huomattavasti enemmän vastaajia, jotka ilmoittivat välttävänsä useita paikkoja asuinalueensa lähistöllä – osuus oli noin kaksinkertainen muihin kaupunkeihin nähden. Taajaan asutuissa sekä maaseutumaisissa kunnissa välttämiskäyttäytyminen oli olennaisesti harvinaisempaa kuin kaupunkimaisissa ympäristöissä.

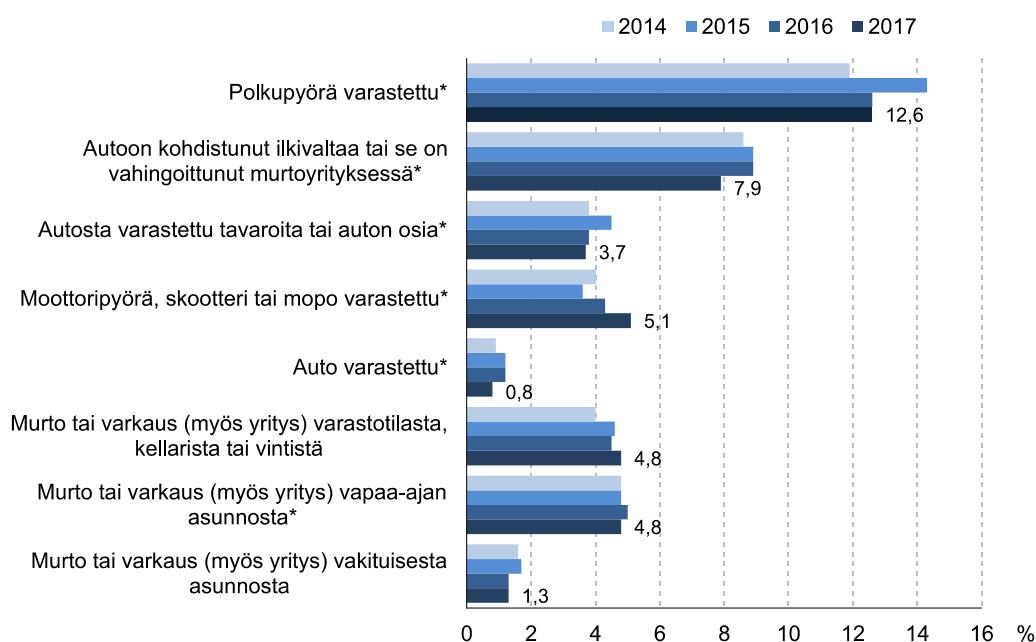
Kuviossa 10 on tarkasteltu eri paikkoja koskevan väkivallan pelon sekä välttämiskäyttäytymisen kehitystä vuosina 2012–2017. Tarkastelun perusteella havaitaan, että perheväkivaltaa pelänneiden osuudessa ei ole tapahtunut muutosta viiden vuoden tarkastelujaksolla, osuuden pysyessä noin viiden prosentin tasolla. Työpaikalla ja ulkona tapahtuvan väkivallan pelko sen sijaan on viime vuosina lisääntynyt. Vuoteen 2014 verrattuna katuväkivallan pelko nousi vuonna 2017 kuusi prosenttiyksikköä ja työpaikkaväkivallan pelko kolme prosenttiyksikköä. Viime vuosien noususta huolimatta osuudet ovat olleet samalla tai matalammalla tasolla kuin vuonna 2012, jolloin erityisesti katuväkivallan pelko oli korkeimmillaan. Kodin lähellä olevan alueen välttämistä raportoineiden osuus laski vuosina 2012–2013, mutta on sittemmin pysynyt verraten vakaana.

Kuvio 10 Katu-, työpaikka- tai perheväkivaltaa pelänneet sekä kodin lähellä olevaa aluetta välttäneet vuosina 2012–2017 (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli)

4 OMAISUUSRIKOSTEN KOHTEEKSI JOUTUMINEN

Tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, miten yleistä on joutua omaisuusrikosten kohteeksi. Kyselylomakkeella lueteltiin joukko tyypillisiä yksityishenkilöihin tai kotitalouksiin kohdistuvia rikoksia. Seuraavassa tarkastelu on jaettu sen mukaan olivatko teot kohdistuneet vastaajan kotitalouteen tai sen jonkin jäsenen omaisuuteen vai vastaajan henkilökohtaiseen omaisuuteen.

Kotitalouteen kohdistuneet teot 2014–2017⁷. Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan, oliko hän tai joku muu hänen kotitalouteensa kuuluva joutunut eräiden omaisuuteen kohdistuvien rikosten kohteeksi viimeisen 12 kuukauden aikana. Vastaajalta tiedusteltiin myös, oliko hänellä tai jollain hänen kotitalouteensa kuuluvalla käytössään auto, moottoripyörä, skootteri, mopo, polkupyörä tai vapaa-ajan asunto. Tällaiseen omaisuuteen liittyvien omaisuusrikosten yleisyys on ilmoitettu vain siinä joukossa, joilla kyseinen liikenneväline tai asunto oli käytössään. Näin laskettu tekojen yleisyys tekotyypeittäin on esitetty kuviossa 11.

Kuvio 11 Omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet kotitaloudet rikoksen tekotyyppin mukaan vuosina 2014–2017 (% kotitalouksista)
(* osuus laskettu vain siinä joukossa, jolla ko. omaisuus oli käytössään)

⁷ Kotitalouteen kohdistuneiden tekojen osalta ei esitetä aikasarjatietoja vuosilta 2012–2013, koska aikaisempina vuosina aineiston analyysissä ei ole ollut mahdollista käyttää kotitaloutta koskevia painokertoimia. Aikaisempien vuosien (ennen vuotta 2014) raporteissa esiintyvät tiedot kuvaavat rikoksista ilmoittaneiden vastaajien, eivät kotitalouksien osuutta, eivätkä siten ole täysin vertailukelpoisia nyt esitettäviin tietoihin. Edellä mainitun muutoksen lisäksi rikosten esiintyvyyden laskentatapaan on tehty tarkistuksia liittyen kuluvälineiden omistamiseen, minkä vuoksi tässä esittävät tiedot voivat poiketa aikaisemmista raporteista.

Polkupyörän varkaus oli yleisin kyselyssä tarkastelluista omaisuusrikoksista. Pyörävarkaudesta ilmoittaneiden kotitalouksien osuus oli vuoden 2017 kyselyssä 13 prosenttia, mikä oli samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina. Viime vuosina polkupyörävarkauden kohteeksi joutuneiden kotitalouksien määrä on vaihdellut 12 ja 14 prosentin välillä. Kaikkiaan kyselyjärjestelmän tiedot näyttäisivät olevan yhdenmukaisia vakuutusyhtiöille ja poliisille ilmoitettujen polkupyörävarkauksien kehityksen kanssa: noin 10 vuoden aikavälillä polkupyörävarkaudet ovat lisääntyneet, mutta aivan viime vuosina polkupyörävarkauksien määrä näyttäisi tasaantuneen tai jopa vähentyneen (Finanssiala ry 2018).

Autoon kohdistunut vahingonteko oli toiseksi yleisin kulkuvälineeseen kohdistunut omaisuusrikos: noin kahdeksan prosenttia kotitalouksista ilmoitti taloutensa käytössä olevaan autoon kohdistuneesta vahingonteosta. Tavaroiden varastamisesta autosta ilmoitti neljä prosenttia kotitalouksista, mutta varsinaisen autovarkauden kohteeksi oli kuitenkin joutunut vain yksi sadasta auton omistavasta kotitaloudesta. Suhteessa tätä yleisempi oli moottoripyörän, mopon tai skootterin varkaus, josta ilmoitti viisi prosenttia kyseisen kulkuneuvon omistavista talouksista. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että lukumääräisesti kyse on kyselyn mukaan jotakuinkin yhtä yleisestä ilmiöstä. Kaikkiaan kulkuvälineisiin kohdistuneissa rikoksissa ei ole havaittavissa olennaista muutosta viime vuosien aikana.

Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten osalta yleisimmät rikokset olivat asunnon varastotilasta varastaminen sekä vapaa-ajan asunnosta varastaminen tai varastamisen yritys, joista ilmoitti noin viisi prosenttia kotitalouksista. Vakituiseen asuntoon kohdistuneesta varkaudesta tai varkauden yrityksestä ilmoitti prosentti talouksista. Kaikki edellä mainitut osuudet olivat samalla tasolla kuin aikaisemmissa kyselyissä.

Taulukko 9 Kotitalouden hallussa tai käytössä olevaan liikennevälineeseen kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneet kotitaloudet tilastollisen kuntaryhmän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Kuntaryhmä			
		Pk-seutu	Kaupunkimainen kunta	Taajanasuttu kunta	Maa-seutumainen kunta
Auto varastettu ¹	0,8	0,6	1,0	0,4	0,1
Autosta varastettu tavaroita tai auton osia ¹	3,7	6,2	3,2	3,6	2,7
Autoon kohdistunut ilkivaltaa tai se on vahingoittunut murtoyrittäjänsä ¹	7,9	11,0	7,7	6,4	7,0
Moottoripyörä, skootteri tai mopo varastettu ¹	5,1	12,1	5,8	0,8	3,0
Polkupyörä varastettu ¹	12,6	14,0	14,5	9,1	7,1

¹ Yleisyys ilmoitettu vain siinä joukossa, jolla ko. liikenneväline oli käytössään.

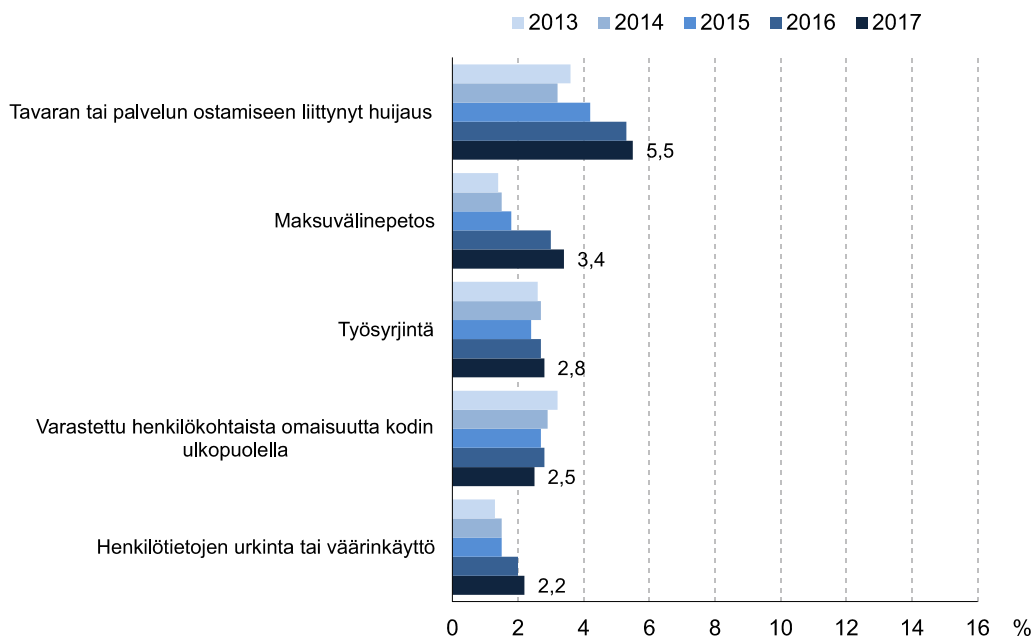
Kuntaryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että kulkuneuvoihin liittyvät omaisuusrikokset olivat hieman yleisempiä kaupunkimaisissa ympäristöissä (taulukko 9). Pääkaupunkiseudun ja muiden kaupunkien välillä ei ollut olennaisia eroja kulkuneuvoihin kohdistuneissa omaisuusrikoksissa, lukuun ottamatta autoon kohdistunutta ilkivaltaa, joka on selvästi yleisempää pääkaupunkiseudulla muuhun Suomeen

verrattuna. Niin ikään asuntojen varastiloihin kohdistuneet varkaudet tai varkauden yritykset olivat yleisempiä kaupunkimaisissa ympäristöissä: pääkaupunkiseudulla seitsemän prosenttia kotitalouksista ilmoitti varastotilaan kohdistuneesta varkaudesta tai sen yrityksestä ja muissa kaupunkimaisissa kunnissa viis prosenttia, kun taas muissa kuntatyypeissä osuudet olivat 2–4 prosenttiyksikköä matalampia (taulukko 10).

Taulukko 10 Vakituiseen asuntoon kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneet kotitaloudet tilastollisen kuntaryhmän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Kuntaryhmä			
		Pk-seutu	Kaupunkimainen kunta	Taajan asuttu kunta	Maa-seutumainen kunta
Murto tai varkaus (myös yritys) vakituisesta asunnosta	1,3	1,1	1,2	1,5	2,0
Murto tai varkaus (myös yritys) varastotilasta, kellarista tai vintistä	4,8	6,7	5,1	2,9	2,4

Henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneet teot 2013–2017. Kotitalouteen tai sen jäseniin kohdistuneiden omaisuusrikosten lisäksi vastaajalta tiedusteltiin, oliko hän itse joutunut joidenkin selkeämmin yksilöön kohdistuvien omaisuusrikosten tai työsyrynnän kohteeksi. Kuviossa 12 on esitetty henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneiden tekojen ja työsyrynnän kohteeksi joutumisen yleisyys vuosina 2013–2017.

Kuvio 12 Henkilöön kohdistuvan omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneet rikosten tyyppin mukaan vuosina 2013–2017 (% 15–74-vuotiaista)

Henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuvien rikosten esiintyvyydessä ei tapahtunut muutoksia vuoden 2016 mittaukseen nähden. Tätä aikaisempiin mittausvuosiin nähden kuitenkin sekä petosten, maksuvälinepetosten että henkilötietojen väärinkäytön esiintyvyys oli 1–2 prosenttiyksikköä korkeammalle tasolla. Erityisen

paljon ovat lisääntyneet erilaiset petoksiksi luokiteltavat teot. Havainto vastaa keskeisiltä osin poliisin tietoon tulleen petosrikollisuuden kehitystä viime vuosina, minkä katsotaan liittyvän verkkokaupan, erityisesti verkossa tapahtuvan vertaiskaupan lisääntymiseen (Aaltonen ym. 2017).

Taulukossa 11 henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuvia rikoksia on tarkasteltu sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Tulokset osoittavat, aikaisempien vuosien tapaan, että miesten ja naisten väliset erot omaisuusrikosten kohteeksi joutumisessa ovat erittäin vähäisiä. Aikaisempina vuosina miehet ovat ilmoittaneet naisia useammin petoksen kohteeksi joutumisesta, mutta vuoden 2017 mittauksessa sukupuolten välillä ei ollut eroa. Huomattavammat erot näyttäisivätkin sukupuolen sijaan paikantuvan ikäryhmien välisiin eroihin omaisuusrikosten kohteeksi joutumisessa. Nuoremmassa ikäryhmässä omaisuuden varastaminen, petoksen kohteeksi joutuminen sekä työsyryntä olivat olennaisesti yleisempiä kuin vanhemmissa ikäryhmässä, kun taas 25–54-vuotiaiden ryhmissä maksuvälinepetokset sekä identiteettivarkaudet olivat muita ikäryhmiä yleisempiä. Vanhimmassa ikäryhmässä lähes kaikki omaisuusrikosten muodot olivat harvinaisempia kuin muissa ikäryhmässä.

Taulukko 11 Henkilöön kohdistuvan omaisuusrikoksen tai työsyryntän kohteeksi joutuneet rikoksen tyypin, sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Varastettu henkilökohtaista omaisuutta kodin ulkopuolella ¹	2,5	2,5	2,5	3,5	3,3	2,4	1,8
Tavaran tai palvelun ostamiseen liittynyt huijaus	5,5	5,8	5,1	6,3	6,6	6,8	3,2
Maksuvälinepetos ²	3,4	3,8	3,0	2,6	4,3	4,4	2,5
Henkilötietojen urkinta tai väärinkäyttö	2,2	2,7	1,8	1,3	3,1	2,5	2,0
Työsyryntä ³	2,8	2,1	3,5	2,5	4,9	3,0	1,6

¹ Esimerkiksi lompakko, luottokortti tai matkapuhelin.

² Pankki- tai luottokorttia käytetty ilman lupaa tai tililtä on anastettu rahaa muulla tavoin.

³ Etnisyyteen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vastaavaan liittyvä kokemus työssä tai työhönottotilanteessa tapahtuvasta syrjinnästä.

KIRJALLISUUS

- Aaltonen, Mikko, Danielsson, Petri & Suonpää, Karoliina (2017) Omaisuusrikokset. Teoksessa: *Rikollisuustilanne 2016 – Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa*, 105–146. Katsauksia 22/2017. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <<http://hdl.handle.net/10138/191756>> (viitattu 21.6.2018).
- Danielsson, Petri & Kääriäinen, Juha (2017) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2016 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 23/2017. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto. <<http://hdl.handle.net/10138/225915>> (viitattu 21.6.2018).
- Danielsson, Petri & Kääriäinen, Juha (2016) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2015 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 13/2016. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto. <<http://hdl.handle.net/10138/161960>> (viitattu 21.6.2018).
- Danielsson, Petri & Salmi, Venla (2015) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2014 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 3/2015. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto. <<http://hdl.handle.net/10138/155645>> (viitattu 21.6.2018).
- Danielsson, Petri & Salmi, Venla (2013) *Suomalaisten kokemus parisuhdeväkivallasta 2012. Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Verkkokatsauksia 34/2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <<http://hdl.handle.net/10138/152609>> (viitattu 21.6.2018).
- Danielsson, Petri, Salmi, Venla & Sirén, Reino (2014) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2013 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Verkkokatsauksia 37/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <<http://hdl.handle.net/10138/152606>> (viitattu 21.6.2018).
- Finanssiala ry (2018) Polkupyörävarkaudet 1992–2017. <<http://www.finanssiala.fi/vahingontorjunta/dokumentit/Polkupy%C3%B6r%C3%A4varkaudet%20FA%201992-2017.pptx>> (viitattu 7.6.2018).
- Heiskanen, Markku (2002) *Väkivallalta, pelko, turvattuus*. Surveytutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen. Tutkimuksia 236. Helsinki: Tilastokeskus.
- Kivivuori, Janne (2014) Understanding Trends in Personal Violence: Does Cultural Sensitivity Matter? Teoksessa: Tonry, Michael (toim.) *Why Crime Rates Fall, and Why they Don't*. Crime and Justice, Vol. 43, 289–340. Chicago: University of Chicago Press. <<http://dx.doi.org/10.1086/677664>> (viitattu 31.7.2017).
- Kivivuori, Janne, Sirén, Reino & Danielsson, Petri (2012) Gender framing effects in victim surveys. *European Journal of Criminology*, 9(2), 142–158. <<http://dx.doi.org/10.1177/1477370811424383>> (viitattu 31.7.2017).
- Kääriäinen, Juha, Lehti, Martti, Danielsson, Petri & Aaltonen, Mikko (2017) Pahoinpitely- ja ryöstörikokset. Teoksessa: *Rikollisuustilanne 2016. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa*, 49–80. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto. Katsauksia 22/2017. <<http://hdl.handle.net/10138/191756>> (viitattu 21.6.2018).
- Lehti, Martti (2018) *Henkirikoskatsaus 2018*. Katsauksia 28/2018. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto. <<http://hdl.handle.net/10138/233586>> (viitattu 21.6.2018).
- Sirén, Reino, Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha (2010) *Suomalaisten väkivallakokemukset 1980–2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <<http://hdl.handle.net/10138/152511>> (viitattu 21.6.2018).

- Sirén, Reino (2011) *Uuden rikosuhritutkimuksen kehittäminen*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 109. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <<http://hdl.handle.net/10138/152504>> (viitattu 21.6.2018).
- Sirén, Reino, Danielsson, Petri & Kivivuori, Janne (2013) *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2012*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsaus 28/2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <<http://hdl.handle.net/10138/152572>> (viitattu 21.6.2018).
- Tilastokeskus (2018) Rikos- ja pakkokeinotilasto. <<https://findikaattori.fi/fi/57>> (viitattu 21.6.2018).
- Työturvallisuuskeskus (2010) Työväkivallan riskiammatit. Helsinki: Työturvallisuuskeskus. <https://ttk.fi/files/1660/Tyovakivallan_riskiammatit.pdf> (viitattu 31.7.2017)

LIITTEET

Kyselyn toteutus ja aineisto

Kyselyn aiheet. Rikosuhrikyselyn pääaiheena oli omaisuusrikosten ja uhkailun tai väkivallan kohteeksi joutuminen. Ennen näitä aiheita vastaajilta tiedusteltiin, missä määrin he pitävät eräitä lomakkeella lueteltuja tekoja väkivaltana (väkivallan tulkinta). Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka monta kertaa he olivat viimeisen vuoden aikana pelänneet joutuvansa väkivallan kohteeksi jossain tilanteessa. Vastaajien itse kokemaa väkivaltaa selvitettiin kysymyksellä, jossa lueteltiin joukko uhkailun ja väkivallan muotoja. Samalla tavoin on menetelty aikaisemmin suomalaisissa uhritutkimuksissa. Lomakkeella kysyttiin, oliko vastaaja viimeisen 12 kuukauden aikana joutunut jonkin luettelossa mainitun teon kohteeksi ja oliko uhkailija tai väkivallan tekijä joku läheinen, muu tuttu vai tuntematon henkilö. Omaisuusrikosten osalta meneteltiin samaan tapaan, kysymättä kuitenkaan uhrin suhdetta tekijään. Väkivallasta esitettiin vielä joukko lisäkysymyksiä, jotka koskivat teon tapahtumapaikkaa, väkivallan toistuvuutta ja fyysisen vamman aiheuttanutta väkivaltaa. Kyselyn lopussa oli median käyttöä ja väkivaltauutisointia koskeva lisäosa, jonka tulokset raportoidaan erikseen.

Aineiston kerääminen. Tutkimuksen perusjoukkona olivat 15–74-vuotiaat Suomessa (mukaan lukien Ahvenanmaa) vakituisesti asuvat henkilöt. Tästä joukosta poimittiin tutkimusta varten Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä Väestötietojärjestelmästä yhteensä 14 000 henkilön ositettu satunnaisotos. Otanta ositettiin maakunnan, sukupuolen ja 10-vuotisikäryhmän mukaan. Maakuntakohtaisten brutto-otosten koko oli sama kuin kunkin maakunnan osuus Suomen väestöstä. Maakuntien sisällä brutto-otokset olivat yhtä suuret kaikissa ositteissa.

Otokseen valikoituneet henkilöt saivat syyskuussa 2017 postitse kyselylomakkeen sekä saatekirjeen, jossa selvitettiin tutkimuksen tarkoitus. Kuoreen oli vastausaktiivisuuden lisäämiseksi laitettu kuulakärkikynä. Suomenkielisille lähetettiin suomenkielinen lomake, ruotsinkielisille ruotsinkielinen lomake ja muun kielisille suomenkielinen lomake. Muun kielisille lähetetyn lomakkeen mukana lähetettiin saatekirje, jossa selostettiin tutkimuksen tarkoitus lyhyesti suomeksi, ruotsiksi, englanniksi sekä venäjäksi. Kaikissa saatekirjeissä mainittiin mahdollisuudesta vastata kyselyyn myös verkkolomakkeella. Verkkolomake oli toteutettu yhteensä neljällä kielellä: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Kaksi jälkimmäistä kieltä olivat siis saatavilla vain verkkolomakkeella. Tämä kerrottiin vieraskielisille lähetetyssä saatekirjeessä.

Niille, jotka eivät olleet vastanneet määräaikaan mennessä, postitettiin lomake uudelleen noin neljä viikkoa ensimmäisen kirjeen jälkeen. Noin kuukauden kuluttua lähetettiin vielä muistutuskortti henkilöille, jotka eivät vielä olleet vastanneet kyselyyn. Aineiston keräys päätettiin 31.12.2017, jolloin verkkolomake suljettiin ja paperilomakkeita ei enää otettu vastaan. Paperilomakkeiden tiedot tallennettiin optisesti Tutkimustie Oy:n toimesta ja yhdistettiin verkkovastausten kautta kerättyyn aineistoon. Vastauksia saatiin kaikkiaan 6 222 kappaletta, joista 5 179 paperimuodossa ja 1 022 verkkolomakkeen kautta. Kaikkiaan kyselyn vastausprosentti oli 44,4.

Aineiston analyysi. Raportissa esitettävissä estimaateissa on huomioitu sekä otanta-asetelma että kato. Nuorten vastaamisaste oli huomattavasti matalampi kuin vanhempien ja miesten vastaamisaste matalampi kuin naisten. Katoa on korjattu painottamalla havaintoja sukupuolen, 10-vuotisikäryhmän ja maakunnan mukaan. Lisäksi painotuksessa on huomioitu poikkeavat otantasuhteet eri ositteissa.

Pieni osa vastaajista oli poistanut lomakkeesta vastaajatunnisteen, oli kirjannut vastaajatunnisteen virheellisesti verkkolomakkeelle tai ei kirjannut vastaajatunnistetta lainkaan. Näiden vastaajien osalta ei voitu luotettavasti identifioida ositetta, eikä siten laskea painokertoimia, joten heidät suljettiin analyysin ulkopuolelle. Näin ollen analyyseissä käytettävän aineiston koko oli 6 141 vastaajaa.

Kotitalouksia koskevassa tarkastelussa käytettiin kotitalouspainoja. Painokerroimet laskettiin oletuksella, että kunkin kotitalouden sisällymisdennäköisyys oli suhteessa taloudessa asuvien 15–74-vuotiaiden lukumäärään. Puuttuvat tiedot imputoitiin malliperusteisesti sukupuoleen, ikäryhmään ja maakuntaan pohjautuvalla ennusteella.

Raportissa esitetyt tulokset ovat estimaatteja, joihin sisältyy otannasta johtuvaa satunnaisvaihtelua. Osuuksien esittämisessä ja vertailussa käytettiin 95 prosentin luottamustasoa. Estimaattien tarkkuutta kuvaa niiden luottamusväli, joka perustuu oletukseen, että tarkastelun kohteena oleva ryhmä on satunnaisotos vastavasta perusjoukosta.

Tekstiosiossa raportoitavat erot eri ryhmien välillä ovat tilastollisesti merkitseviä 95 prosentin luottamustasolla, ellei muuta mainita. Siten raportin tekstiosiossa esitettävä ero esimerkiksi miesten ja naisten välillä voidaan havaita 95 prosentin todennäköisyydellä myös kyselyn perusjoukossa.